

LATVIEŠU MŪZIKA UN MŪZIĶI TARTU 1916. GADA VASARĀ

Urve Lipusa

Kopsavilkums

Atslēgvārdi: Jāzeps Vītols, Juhans Āviks, mūzikas dzīve Tartu, latviešu un igauņu kopienas, vācbalti, biedrība *Vanemuine*, Tartu *Musikverein*

Publikācijas centrā ir vēstījums par latviešu mūziķu un Jāzepa Vītola saistību ar Tartu mūzikas dzīvi Pirmā pasaules kara laikā.

1906. gadā igauņu biedrība *Vanemuine* Tartu (Tērbatā) atklāja jauno teātra ēku un izveidoja profesionālu aktieru trupu. Atbilstoši toreiz pieņemtajiem standartiem teātrī darbojās neliels orķestris, kas piedalījās dažādu žanru, tajā skaitā operešu un dziesmuspēļu iestudējumos. Lielāks orķestra sastāvs tika veidots vasaras sezonā un simfoniskās mūzikas koncertu rīkošanā. Biedrības *Vanemuine* simfoniskie koncerti īpaši aktivizējās 1911. gadā, kad par orķestra diriģentu kļuva Sanktpēterburgas konservatorijas absolvents, igauņu komponists un diriģents Juhans Āviks (*Juhan Aavik*, 1884–1982). Interesanti piebilst, ka pirms tam mūzikas dzīve Tartu veidojās ap vācbaltiešu dibināto *Musikverein* (Mūzikas biedrību), kuru vadīja Tartu Sv. Jāņa baznīcas ērģelnieks un diriģents, latvietis Rūdolfis Grīviņš (1853–1922). Pēc Grīviņa iniciatīvas Sv. Jāņa baznīcas draudze nodibināja mūzikas skolu baznīcas mūziķu sagatavošanai. *Musikverein* organizētajos simfoniskajos koncertos piedalījās gan amatieru, gan profesionālu mūziķu orķestri.

Kad 1914. gadā sākās Pirmais pasaules karš, vācbaltiešu ietekme sabiedrībā mazinājās un biedrība *Vanemuine* kļuva par galveno Tartu mūzikas dzīves centru. 1915. gadā uz Tartu tika evakuēta Rīgas mūzikas skola, tādēļ 1915./1916. gada koncertsezonā simfoniskajos koncertos piedalījās arī vairāki latviešu mūziķi. Latviešu mūzikas klasiķa Jāzepa Vītola skaņdarbi *Vanemuine* rīkotajos simfoniskās mūzikas koncertos pirmo reizi izskanēja jau 1912. gadā un vēlāk tika regulāri iekļauti koncertu programmās. Īpaši notikumi Tartu mūzikas dzīvē 1916. gadā bija divi simfoniskie koncerti – 11. jūlijā simfoniskās mūzikas koncertā piedalījās Alfrēds Kalniņš, savukārt 1. augustā Jāzeps Vītols. Iespējams, Vītols Tartu bija ieradies jau 1916. gada jūlijā un apmeklēja Kalniņa koncertu, par ko liecina fotogrāfijas, kurās abi latviešu komponisti redzami kopā ar igauņu mūziķiem.